

Politisk udspil om flere fritidsjob:  
**Vejen til fritidsjob går gennem SMV'erne**



## Politisk udspil: "Vejen til fritidsjob går gennem SMV'erne"

- 9 forslag der kan sikre flere unge mulighed for at få et fritidsjob i fremtiden.

### Indledning

Alle vinder, når flere unge får et fritidsjob. Det er godt for de unge selv, der oplever værdien af at gøre en indsats og af at være ansvarlig for egne arbejdsopgaver. Det er godt for virksomhederne, der får løst vigtige opgaver. Og det er godt for samfundet, da fritidsjob bidrager til produktion og skatteindbetalinger i samfundet og samtidig betyder, at færre unge på sigt står uden for uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet.

Samtidig har fritidsjob potentialet til at blive en vigtig rekrutteringskilde til flere faglærte, da fritidsjob er en god måde at få kendskab til nye brancher og jobs på.

#### FAKTA:

En [undersøgelse](#) fra Rockwool Fonden viser, at et fritidsjob som ung mere end fordobler sandsynligheden for, at piger har en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet eller uddannelsessystemet, når de er 25-29 år. For drenge øgede det sandsynligheden med 70 pct. Det er vigtig viden, når mere end 40.000 unge hverken er på arbejdsmarkedet eller i uddannelsessystemet. Hvis vi skal have gjort den gruppe mindre, er fritidsjob en vigtig løsning. Nogle unge trives bedre i deres fritidsjob, hvor de får succesoplevelser og mærker, at der er brug for dem, end de gør i skolen.

Desværre er der mange komplicerede regler, der i dag står i vejen for, at flere unge kan få sig et fritidsjob hos de små og mellemstore virksomheder. I nogle tilfælde gør reglerne det umuligt for virksomhederne at have fritidsjobbere ansat i et meningsfuldt arbejde. I andre tilfælde skaber uklarhed om reglerne usikkerhed hos virksomhederne. Det kan også aflæses i statistikkerne. Andelen af unge med et fritidsjob er faldet over de seneste årtier. Der er i dag 70.000 færre unge, der har et fritidsjob end i 1980'erne.

Der er derfor behov for en oprydning i reglerne, så flere unge kan få et fritidsjob, gerne i én af landets mange små og mellemstore virksomheder. Det skal selvfølgelig ske med respekt for de unges sikkerhed, og på en måde, så de unge stadig kan passe og gennemføre folkeskolen sideløbende. På den baggrund foreslår SMVdanmark 9 skridt, der potentielt kan sikre, at flere tusinde flere unge vil få et fritidsjob. SMVdanmark vil senere lancere en række anbefalinger, der skal skabe rammerne for, at flere unge får en læreplads efter deres fritidsjob.

## SMVDanmarks 9 anbefalinger til flere unge i fritidsjob:

1. Foretag et naboskabstjek af reglerne vedrørende fritidsjob i sammenlignelige lande.
2. Unge skal kunne arbejde mere end to timer på en skoledag.
3. Et nyt "fritidsjob-kørekort" skal gøre det muligt for unge at udføre endnu flere opgaver i virksomhederne.
4. Bred trainee-ordningen ud, så flere virksomheder kan bruge den.
5. Arbejdstilsynet skal gøres mere dialogbaseret og hjælpe virksomhederne med at indrette sikre arbejdspladser til unge.
6. Arbejdstilsynet skal udarbejde en håndbog med konkrete eksempler på, hvilke fritidsjob virksomheder kan oprette fx på et autoværksted, i en malervirksomhed mv.
7. Udbredelse af velfungerende indsatser såsom FRAK og Jobplaneten.
8. Ligetil hvilke opgaver unge må udføre på et specifikt alderstrin uanset om de er omfattet af undervisningspligt eller ej
9. Styr på arbejdsmiljø ift. unges deltagelse i den nye juniormesterlære-ordning.

### 1. De danske myndigheder bør lave et naboskabstjek i sammenlignelige lande

En stor del af rammerne for fritidsjob i Danmark er fastsat i et EU-direktiv. Det er derfor vigtigt at klarlægge, om Danmark har overimplementeret reglerne. Det gælder både den konkrete lovgivning og praksis hos myndighederne. Der er eksempelvis indikationer på, at man i Tyskland må udføre visse opgaver, der i Danmark er forbudte, såfremt man sikrer den nødvendige instruktion og oplæring af den unge.

Derfor foreslår vi et naboskabstjek, hvor danske myndigheder sammenligner vores lovgivning om fritidsjob med lovgivningen og praksis i sammenlignelige relevante lande. Formålet er at identificere områder, hvor Danmarks regler er strammere end nødvendigt, og hvor en mere lempelig tilgang stadig kan sikre et forsvarligt arbejdsmiljø. Samtidig bør Danmark i EU arbejde for mere fleksibilitet i reglerne, der hvor de måtte stå i vejen.

#### **EKSEMPELBOKS: SÅDAN HAR TYSKERNE INDRETTET SIG**

Ifølge den tyske lov til beskyttelse af arbejdende unge skal arbejdsgiveren instruere unge om ulykkes- og sundhedsfarer inden ansættelsesstart og ved væsentlige ændringer i arbejdsforholdene. Instruktionen skal gentages mindst hver sjette måned. Før unge arbejder med maskiner eller farlige stoffer for første gang, skal de informeres om de særlige farer ved disse opgaver og om korrekt adfærd. Virksomhedslæger og arbejdssikkerhedsspecialister inddrages i planlægning og gennemførelse af sikkerhedsforanstaltninger.

### 2. Danmark skal arbejde for at unge må arbejde mere end to timer på en skoledag

I forlængelse af [regeringens udspil](#), hvori det er indeholdt, at unge skal kunne arbejde med flere typer af jobfunktioner, foreslås det at ændre arbejdsmiljøreglerne, så flere unge under uddannelse kan arbejde mere fleksibelt. Flere jobfunktioner åbner naturligt op for, at man meningsfuldt kan beskæftige unge i længere tid på en arbejdsplads. De nutidige regler er udarbejdet i en anden tid, hvor hensynet ganske forståeligt var, at den unge skulle færdiggøre sin uddannelse. I dag har arbejdsmarkedet dog ændret karakter, og et fritidsjob er ikke en erstatning for uddannelse på det moderne arbejdsmarked.

Vi foreslår, at man i stedet for den nuværende grænse på to timer på skoledage, arbejder med et ugentligt gennemsnit på eksempelvis 12 timer, så de unge og virksomhederne kan tilrettelægge arbejdstiden mere fleksibelt. Dette bør også gælde for unge under uddannelse, da der kan være dage eller perioder med flere eller færre lektier, hvor den unge vil have bedre mulighed for at arbejde efter skoletid. Det kan være svært at få en vagt på blot to timer til at hænge sammen, når man indregner transport til og fra. Desuden er der vigtig læring i at prioritere sin tid, hvilket et fritidsjob kan hjælpe med.

Både for den unge, for familierne og for virksomhederne er det afgørende med mere fleksibilitet. Foruden at give fleksibilitet for de unge og virksomhederne vil det således også hjælpe travle familier med at strukturere deres hverdag på en meningsfuld måde. Korte vagter kan hurtigt blive en byrde, hvis familien også spiller en støttende rolle i at hente og bringe den unge til og fra arbejdspladsen. I SMV-danmark har vi noteret os, at der bred støtte til at se på dette, eksempelvis også fra fagforbundet HK.

### **3. Et nyt "fritidsjob-kørekort" skal gøre det muligt for unge at udføre endnu flere opgaver i virksomhederne.**

Der er for mange modsætninger i dag, i forhold til hvad unge må og ikke må. I dag kan unge tage knallertkørekort som 15-årig og køre ude i trafikken [hvor over 2.700 mennesker kommer til skade hvert år](#) og over 100 dør – men de unge må ikke køre på en fejmaskine eller græsslåmaskine på et aflukket område.

Tilsvarende må unge tage traktorkørekort og jagttegn som 16-årige, begge aktiviteter der kan betegnes som væsentligt farligere end at betjene en boremaskine på et værksted.

I samfundet og sundhedsvæsenet opererer vi med en risikobaseret tilgang, hvor vi tager stilling til, hvor stor en risiko vi er villige til at løbe, i alt fra trafikken, på skydebanen eller i værkstedet. Det er vores opfattelse, at denne risikovurdering er skævvredet til et punkt, hvor den for ofte står i vejen for den sunde fornuft.

Derfor foreslår vi, at unge skal kunne tage sig et "fritidsjob-kørekort", som skal give de unge adgang til at udføre arbejdsopgaver, der ellers ikke er tilladte for unge under 18 år fx en gulvaskemaskine. "Kørekortet" vil bestå af individuelle sikkerhedskurser, der klæder de unge på til forsvarligt at udføre pågældende arbejdsopgave. De unge skal lære om potentielle farer og hvordan de kan undgå ulykker gennem korrekt brug af maskiner og værktøj. Der skal også være fokus på at udvikle en sikkerhedsbevidsthed, så de unge lærer at identificere og rapportere potentielle farer på arbejdspladsen."

Arbejdstilsynet bør oprette en temaside, der giver et overblik over, hvilke kurser, der giver adgang til at udføre hvilke yderligere opgaver samt, hvor disse kurser udbydes. Kurserne bør kunne tages under de vilkår, der gælder for AMU-kurser.

### **4. Bred trainee-ordningen ud, så flere virksomheder kan bruge den**

I en lang årrække har vi i Danmark haft den såkaldte "trainee-ordning", hvor virksomheder kan få dispensation fra arbejdsmiljøregler, så unge i alderen 15-18 år må udføre flere opgaver. Det kræver, at de unge har afsluttet folkeskolen. Ordningen bliver dog stort set ikke brugt. I årene 2021, 2022 og 2023 har ordningen kun været anvendt hhv. 4, 10 og 6 gange.

I dag kræver ordningen, at virksomheden er medlem af specifikke brancheorganisationer. SMVdanmark foreslår, at alle virksomheder får mulighed for at søge om anvendelse af "trainee-ordningen" direkte hos Arbejdstilsynet. Konkret foreslår SMVdanmark, at virksomheder fremover skal indsende en tro og love-erklæring til Arbejdstilsynet om, at der vil blive ført et effektivt tilsyn med eleven, samt at eleven ikke foretager svejsning, førend vedkommende har taget § 17-uddannelsen. Kursusbeviset skal vedlægges erklæringen eller eftersendes.

Samtidig foreslår SMVdanmark, at ordningen skal kunne bruges af unge, der stadig er omfattet af undervisningspligten, dvs. Ikke har afsluttet 9. klasse, hvilket ikke er en mulighed i dag.

Formålet med forslaget er, at flere unge får mulighed med at prøve kræfter med de praktiske fag, end tilfældet er i dag. Vi ved fra [forskning foretaget af Tænk tanken DEA](#), at når unge får mulighed for at afprøve fag i praksis, så hjælper det dem med at foretage deres uddannelsesvalg. Det er dermed vores overbevisning, at en udbredelse af Trainee-ordningen vil være et af mange tiltag, der kan give flere faglærte på sigt.

#### **5. Arbejdstilsynet skal gøres mere dialogbaseret og hjælpe virksomhederne med at indrette sikre arbejdspladser til unge**

De fleste virksomheder vil naturligvis gerne give deres fritidsjobbere ordentlige vilkår og ønsker at indrette sig efter reglerne. Derfor er det uhensigtsmæssigt, at tilgangen i dag ofte er, at Arbejdstilsynets første reaktion er sanktioner og forbud i stedet for dialog om, hvordan arbejdspladsen kan indrettes til fritidsjob.

På baggrund heraf foreslår SMVdanmark, at Arbejdstilsynet ændrer praksis til en mere dialogbaseret tilgang, hvor der tages højde for arbejdspladsens specifikke forhold og de unges sikkerhed. Konkret foreslår vi, at de "Arbejdspladsvurderinger" (APV) som virksomhederne under alle omstændigheder skal lave, fremover i højere grad bliver brugt som et dialogværktøj, hvilket vil øge værdien og anvendeligheden af at udarbejde APV'er.

I forlængelse heraf bør fortolkningen af paragraf 4 i *Bekendtgørelse om unges arbejde* ændres. I paragraffen står der, at det skal være sundt og sikkert at gå på arbejde. Her bør der gives rum til, at Arbejdstilsynet kan fortolke, om dette er overholdt, så der gives plads til en mere individuel vurdering. Her vil det også give mening, at Arbejdstilsynet tager sig en mere rådgivende funktion, da det også er Arbejdstilsynet, der har mandat til at sanktionere, hvilket kan sikre overensstemmelse mellem instruktioner og sanktioner.

#### **6. Udarbejdelse af håndbog for lærlingeansvarlige og virksomheder om fritidsjob**

SMVdanmark foreslår, at Arbejdstilsynet udarbejder en håndbog, der beskriver oplagte opgaver for fritidsjobbere på forskellige typer af arbejdspladser. Det kan for eksempel være, hvordan et autoværksted eller en maler kan indrette sig, så de kan have fritidsjobbere, og hvilke opgaver de i så tilfælde må løse, som samlet set udgør et helt fritidsjob på f.eks. 12 timer ugentligt. Håndbogen skal dog også hjælpe forældrene til den unge i at blive trygge i at sende deres barn afsted på arbejde og tilsvarende skal det give de unge en bedre ide om hvilke regler og bestemmelser, der gælder for dem.

Et eksempel på dette finder man hos BAU Jord til Bord, der har udarbejdet en branchevejledning, om hvilke arbejdsopgaver fritidsjobbere må lave inden for landbrugsbranchen, samt hvilke regler der gælder. Vejledningen hjælper virksomhederne med at blive trygge i, at de kan udbyde forsvarlige

fritidsjobs. Da det er Arbejdstilsynet, der kan sanktionere og vi med regeringens udspil, ser ind i en ændring af de gældende regler, foreslår vi, at Arbejdstilsynet sammen med relevante parter udarbejder tilsvarende vejledninger på brancheniveau.

### **7. Udbredelse af velfungerende indsatser**

Initiativer som Jobplaneten og Fritidsjobakademiet (FRAK) har vist sig succesfulde i at hjælpe udsatte unge i fritidsjob og lærepladser. Disse indsatser bør for så vidt muligt udvides til hele landet med en fast bevilling på finansloven eller andre tiltag, der sikrer, at der findes en indsats i alle relevante kommuner.

Jobplaneten og FRAK tilbyder strukturerede programmer, der hjælper unge med at finde og fastholde fritidsjob. De tilbyder også mentorordninger, hvor erfarne fagfolk kan give vejledning og støtte til de unge. En udvidelse af disse programmer vil kræve samarbejde mellem kommuner, skoler og erhvervsorganisationer for at sikre, at alle unge har adgang til disse ressourcer.

### **8. Fjern forskellen mellem unge i folkeskolen og unge efter folkeskolen**

Der er i dag forskel på, hvilke opgaver eksempelvis en 15-årig må udføre alt efter om vedkommende stadig går i folkeskole eller ej. I reglerne for unge på 13-17 år skelnes der mellem, om den unge er omfattet af undervisningspligten eller ej (har afsluttet 9. klasse). Derfor må man som 15-årig lave forskellige ting, alt efter om man fortsat går i 9. klasse eller er gået ud. Regeringen vil fremrykke afslutningen af undervisningspligten for unge, som ordinært afslutter grundskolen, fra udgangen af juli til udgangen af juni samme år.

SMVdanmark bifalder denne ændring men foreslår, at man ligestiller unge på samme alder uanset om de er omfattet af undervisningspligt eller ej ift. hvilke arbejdsopgaver, de må udføre. Det er ulogisk, at en ung ikke må betjene softice-maskinen på den lokale café alene fordi vedkommende er omfattet af undervisningspligten.

### **9. Husk juniormesterlære-ordningen ift. arbejdsmiljø**

Folketinget har med aftalen om folkeskolen fra marts 2024 indført juniormesterlære, hvor elever kan være i en virksomhed eller på en erhvervsskole 1-2 dage om ugen i 8.-9. klasse og til gengæld have en reduceret fagrække i grundskolen. Hvis ordningen skal blive en succes, så er det dog vigtigt, at arbejdsmiljøreglerne er på plads fra starten af. Derfor bør det sikres, at rammerne muliggør at juniormesterlære-elever reelt kan udføre relevante arbejdsopgaver.

#### **EKSEMPELBOKS: AUTOVÆRKSTED MÅ AFSKEDIGE FRITIDSJOBBERE – DE MÅ END IKKE BEFINDE SIG I VÆRKSTEDET**

De nuværende regler spænder effektivt ben for fritidsjob. Eksempelvis vil et velfungerende autoværksted med gode vilkår få et strakspåbud, alene fordi værkstedet er et – ja; et værksted med maskiner. Værkstedet havde to fritidsjobbere ansat til at feje med kost og tømme skraldespande, men som følge af strakspåbuddet måtte værkstedet opsiges de to fritidsjobbere, da de som følge af lovgivningen i dag ikke må arbejde i såkaldt "farlig nærhed af maskiner". Den ultimative konsekvens er, at det i praksis i dag er meget svært at lade unge prøve kræfter med mekanikerfaget og tilsvarende faglærte fag, hvilket er problematisk, [da vi ved](#), at det er afgørende for unges uddannelsesvalg, at de "prøver kræfter" med et fag ude i virkeligheden.